

SEFER HAMITZVOT #232 – EVED IVRI

2* (ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה רלב

והמצוה הרלב# היא שצונו בדין עבד עברי והוא אמרו יתעלה *ר#פ משפטי) כי תקנה עבד עברי וכו')/ וכבר התבאר רוב משפטי מצוה זו בפירוש בתורה והתבאר דין מצוה זו כולו בראש מסכת קדושין

3* (שמות פרק כא

*א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניך: *ב) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ויבשבעת יצא לחפשי חנם: *ג) אם בגפו יבא בגפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו: *ד) אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו: *ה) ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי: *ו) והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם:

4* (רש"י שמות פרק כא

כי תקנה . מיד בית דין שמכרוהו בגנבתו כמו שנאמר * שמות כב ב) אם אין לו ונמכר בגנבתו או אינו אלא במוכר עצמו מפני דוחקו- אבל מכרוהו בית דין לא יצא בשש- כשהוא אומר *ויקרא כה לט) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך- הרי מוכר עצמו מפני דוחקו אמור- ומה אני מקיים כי תקנה- בנמכר בבית דין;

5* (ויקרא פרק כה

*לט) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד: *מ) כשכיר פתו שוב יהיה עמך עד שנת הלב יעבד עמך: *מא) ויצא מעמך הוא ובניו עמו ושוב אל משפחתו ואל אחוזת אבתיו ישוב: *מב) כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד: *מג) לא תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך;

6* (דברים פרק טו

*יב) כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך: *יג) וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: *יד) העניק תעניק לו מצאנך ומגורך ומיקבך אשר ברכך יקוק אלהיך ותתן לו: *טו) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך יקוק אלהיך על כן אנכי מצוך את הדבר הזה היום: *טז) והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך: *יז) ולקחת את המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה כן: *יח) לא יקשה בעיניך בשלחך אתו חפשי מעמך כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים וברכך יקוק אלהיך בכל אשר תעשה;

7* (רש"י דברים פרק טו פסוק יב

*יב) כי ימכר לך . על ידי אחרים- שמכרוהו בית דין בגנבתו הכתוב מדבר/ והרי כבר נאמר * שמות כא- ב) כי תקנה עבד עברי- ובמכרוהו בית דין הכתוב מדבר/ אלא מפני שני דברים שנתחדשו כאן אחד שכתוב או העבריה- אף היא תצא בשש ולא שמכרוהו בית דין- שאין האשה נמכרת בגנבתה- שנאמר בגנבתו ולא בגנבתה- אלא בקטנה שמכרה אביה- ולמד כאן שאם יצאו שש שנים קודם שתביא סימנין תצא ועוד חידש כאן * פסוק יד) העניק תעניק;

*8) רמב"ם הלכות עבדים פרק א הלכה א

עבד עברי האמור בתורה זה ישראלי שמכרו אותו ב#ד על כרחו או המוכר עצמו לרצונו- כיצד גנב ואין לו לשלם את הקרן ב#ד מוכרין אותו כמו שאמרנו בהלכות גניבה- ואין לך איש בישראל שמוכרין אותו בית דין אלא הגנב בלבד- ועל זה שמכרוהו ב#ד הוא אומר כי תקנה עבד עברי- ועליו הוא אומר במשנה תורה כי ימכר לך אחיך העברי- מוכר עצמו כיצד זה ישראל שהעני ביותר נתנה לו תורה רשות למכור את עצמו שנאמר כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך ואינו רשאי למכור את עצמו ולהצניע את דמיו או לקנות בהם סחורה או כלים או ליתנם לבעל חוב אלא אם כן צריך לאכלן בלבד- ואין אדם רשאי למכור את עצמו עד שלא ישאר לו כלום ואפילו כסות לא תשאר לו ואח"כ ימכור את עצמו .

הלכה ו

כל עבד עברי אסור לעבוד בו בפרך- ואיזו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה ועבודה שאינו צריך לה אלא תהיה מחשבתו להעבידו בלבד שלא יבטל- מכאן אמרו חכמים שלא יאמר לו עזור תחת הגפנים עד שאבא שהרי לא נתן לו קצבה... ועובר עליו בלא תעשה שנאמר לא תרדה בו בפרך...

הלכה ז

כל עבד עברי אסור לישראל שקנהו להעבידו בדברים בוזים שהם מיוחדים לעשות העבדים כגון שיוליך אחריו כליו לבית המרחץ או יחלוץ לו מנעליו שנאמר לא תעבוד בו עבודת עבד... אבל לא ילמדנו בתחלה מלאכה כלל אלא אומנות שהיה בה היא 0הוא 0 שעושה כשהיה עושה מקודם- בד#א בעבד עברי מפני שנפשו שפלה במכירה- אבל ישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד שהרי אינו עושה מלאכה זו אלא ברצונו ומדעת עצמו .

הלכה ט

כל עבד עברי או אמה העבריה חייב האדון להשוותן לו במאכל ובמשקה בכסות ובמדור שנאמר כי טוב לו עמך שלא תהא אתה אוכל פת נקי והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי התבן... מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו- וחייב לנהוג בו מנהג אחוה שנאמר ובאחיכם בני ישראל...

*9) ספר החינוך מצוה מב

משרשי מצוה זו- שרצה האל שיהיה עמו ישראל אשר בחר עם קדוש מלא ומעוטר בכל מדות טובות ומעולות- כי מתוך כך תחול הברכה עליהם- והחסד והרחמים מן המדות המשובחות שבעולם/ ועל כן הזהירו לרחם על אשר הוא תחת ידינו ולגמול לו חסד- כאשר כתוב בפרשה- וכמו שידענו גם כן בקבלה... .

ועובר עליה ולא עשה לעבד מה שכתוב בו ביטל עשה- וגם מלמד נפשו להיות אכזרי- וכמעט שמעיד על עצמו שאינו מבני ישראל- כי הם רחמנים בני רחמנים/

*: (רש"י שמות פרק כא

ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף- אמר רבי יוחנן בן זכאי *קדושין כב ע#ב) און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב- והלך וגנב- תרצע/ ואם מוכר עצמו- און ששמעה על הר סיני *ויקרא כה נה) כי לי בני ישראל עבדים- והלך וקנה אדון לעצמו- תרצע/